

secundum illud in quo excedit, verbi gratia, habet quis charitatem ut quatuor, qui est secundum totam virtutem talis habitus, inquirimus an iste actus sufficiat ad hoc ut de facto detur aliquod augmentum supra charitatem præcedentem; an vero semper requiratur actus excedens, verbi gratia ut quinque, aut sex supra quatuor: et casu quo requiratur actus excedens, utrum augeat habitum præexistentem solum quantum ad illam partem excessus, verbi gratia, actus ut sex habitum ut quatuor solum duobus augeat; an vero secundum totam latitudinem, ita ut posito actu ut sex augeatur ille habitus usque ad decem; ex hoc enim dependet ut videamus, an ista proportio physica in toto rigore servanda sit; an vero solum secundum quamdam similitudinem.

XII. Respondetur ad primum, quod communiter receptum est in sententia D. Thomæ posita, requiri ad augmentum charitatis non solum actum æqualem ad habitum præcedentem, sed excedentem illum, et æqualem augmento introducendo: in sententia autem opposita, quæ solum requirit actum per modum meriti, non requiritur proportio excedens, vel æqualis, sed solum meritoria ut statim augeatur habitus. Ita sentiunt auctores citati pro ista sententia; quibus accedit Lorca ubi supra disput. xvi. Cæterum pater Granados ubi supra disp. xx, sect. i et ii existimat juxta sensum S. Thomæ ad hoc ut augeatur habitus de facto solum requiri actum æqualem habitui præcedenti, ita quod homo operetur ex tota virtute, sic quod ista proportio quasi physica non est in toto rigore sumenda, sed solum secundum quamdam similitudinem, ita ut homo operetur totum quod potest, et ita posita ista conditione augeatur habitus. Et ad hoc adducit D. Thomam hic quæst.

xxiv, art. vi in corpore. Et ad secundum qui dicit, tunc augeri charitatem in actu, quando homo conatur ad hujusmodi augmentum; non autem conatur quando de facto elicit actum excedentem, tunc enim non solum conatur, sed etiam de facto producit actum intensiorem. Unde quando dicit quod habilitate crescente prorumpit in actum ferventiorum, non intelligitur de ferventiori comparative ad habitum, quia fervor non convenit habitui, sed ferventiori comparative ad actus remissos præcedentes.

XIII. Et in i, distinct. xvii, quæst. ii, art. iii ad quartum inquit, quod ad hoc ut sit in anima ultima dispositio ad recipiendam charitatem, requiritur actus qui sit secundum totam virtutem suam, et iste sufficit quantum in nobis est. Et in ii, dist. xxvii, quæst. i, art. v ad secundum ait, quod solum illo actu consequitur augmentum charitatis, quo quis utitur accepta gratia secundum proportionem suarum virium, ita ut in nullo desit gratiæ Dei per negligentiam, ergo hoc ipso quod homo operatur actum æqualem habitui præcedenti, seu gratiæ acceptæ augebitur habitus de facto.

XIV. Sed omnino deceptus est pater Granados in referenda sententia S. Thomæ, nec potest intelligi quod requiratur dispositio per modum proportionis ultra rationem meriti, ut expresse D. Thomas affirmat locis citatis, nisi fiat illa proportio secundum excessum, quia augmentum habitus est excessus illius; ergo idem est habere proportionem ad augmentum habitus præexistentis, et habere proportionem ad excessum. Actus autem æqualis habitui præexistenti, solum illi proportionatur, et adæquatur, ergo non potest mensurare aliquid supra talem habitum quod pertinet ad augmentum illius, nisi forte in ratione me-

riti; cum tamen D. Thomas affirmet non solum habere rationem meriti, sed etiam dispositionis.

XV. Et quod ista sit expressa mens D. Thomæ, patet ex ipso loco citato a patre Granados in primo sententiarum ubi aliter se habent verba D. Thomæ, dicit enim sic: «Ad perfectam dispositionem sufficit quod anima operetur secundum virtutem proportionatam illi perfectioni, quæ inducenda est; et quia tota capacitas animæ, vix sufficit ad receptionem tantæ perfectionis, quantum est charitas, ideo ad hoc quod sit in anima ultima dispositio ad charitatem requiritur actus, qui sit secundum totam virtutem suam, et iste sufficit quantum in nobis est. Uterius autem in illis perfectionibus in quibus per actum animæ non tantum est dispositio, sed etiam ipsa perfectio, exigitur quod actus ipsius animæ sit proportionatus, et æqualis in virtute ipsi perfectioni introducendæ.» Ita D. Thomas. Unde manifeste revincitur iste auctor falsitatis in sensu D. Thomæ, neque enim requirit dispositionem æqualem habitui præexistenti, seu perfectioni introducendæ. Perfectio autem introducenda est excedens, cum sit augmentum habitus præexistentis; ergo requiritur actus excedens. Ex his patet solutio ad reliqua loca.

XVI. Nam in hac quæstione xxiv loquitur expresse de conatu ad augmentum charitatis, qui sit per actum ferventiorum, et consequenter loquitur de conatu perfecto, qui est ipsemet actus excedens, quo perfecte, et efficaciter fit conatus ad augmentum. Et nomine ferventioris intelligit actum intensiorem, atque adeo comparatur non solum ad actus remissos, sed etiam ad ipsum habitum. Neque raro contingit habere tales actus intensiores (ut objicit Lorca) quia Deus communiter mo-

vet ad crescendum in bono, et perfecte operandum nisi quis negligenter se habeat: *Deus est enim qui operatur velle, et perficere.* Et similiter ad locum ex secundo sententiarum dicitur, quod bene uti gratia et accepta non solum intelligitur de gratia accepta habituali, sed etiam de actuali, qua per auxilium movetur ad perfectius augmentum.

DE SECUNDO DUBIO.

XVII. Ad secundum quæsitum dicitur, quod in nostra sententia non potest intelligi augmentum charitatis fieri supra habitum præexistentem secundum totam latitudinem actus disponentis, quia non tota latitudo est proportionata augmento infundendo, sed charitati præexistenti. Ut si habens charitatem ut quatuor eliciat actum ut sex ex divino auxilio, iste actus quantum ad primos quatuor gradus est æqualis cum habitu ut quatuor, solum autem superat illum in excessu, qui est a quatuor ad sex: sed idem est disponere ad augmentum ac disponere ad excessum habitus; ergo si secundum totam latitudinem non disponit ad excessum, neque ad augmentum. Addo oppositos auctores, qui solum ponunt dispositionem meritoriam et moralem, solum dicere quod actus sive remissus, sive intensus secundum totam suam latitudinem est meritorius quasi subjective, id est, quod omnes gradus illius actus ad meritum concurrunt; non tamen affirmant quod correspondeat illis actibus augmentum secundum totam latitudinem, ita quod singulis gradibus actus correspondeant singulis gradibus augmenti (hoc enim dicunt omnino esse occultum, et incertum) sed correspondere cuilibet actui meritorio aliquod augmentum pro præmio se-

cundum proportionem, non secundum latitudinem, ut patet in patre Suarez loco citato, numero XLIX et patre Granados disp. VII.

XVIII. Quare communiter rejicitur ille modus augendi habitus secundum totam latitudinem actus, nam vere plura habet inconuenientia; tenetur enim admittere intensionem fieri secundum gradus omnino similes, et per modum additionis numeri ad numerum; et quod idem actus, verbi gratia ut duo solum ex eo quod sit in diverso subjecto habente diversum gradum charitatis, plus vel minus meretur; nam in subjecto habente gratiam ut decem, meretur actus ut duo augmentum ut duodecim; in subjecto autem habente gratiam ut mille, merebitur augmentum ut mille, et duo. Cum ergo nobis incertum sit quantum augmentum mereatur quilibet actus, sive intensus, sive remissus, quamdiu de hoc non datur revelatio, loquimur conformiter ad augmentum naturale in aliis habitibus, et conformiter ad modum mensurandi intensionem charitatis quando primo infunditur. Qui autem hanc proportionem volunt negare, afferant revelationem unde id constet, et admitterentur.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

XIX. Restat solvere fundamenta oppositæ sententiæ, quæ reducuntur ad tria. Primum est, quia postquam homo est justificatus quilibet actus charitatis, etiam remissus, meretur augmentum gratiæ de condigno, ut admittit S. Thomas hic quæst. XXIV, art. VI, et dicemus articulo sequenti; ergo dabitur illi tale præmium independentem a quacumque physica dispositione. Consequentia patet; tum, quia in Concilio Tridentino

sess. V, canone XVI dicitur, quod actibus factis in gratia per Christum nihil amplius deest quominus legi Dei satisfacisse, et vitam æternam suo tempore consequendam (si in gratia decesserint) censeantur; ergo illa dispositio physica ultra meritum de condigno impertinenter requiritur, et contra Concilium; tum etiam, quia si requiritur dispositio intensior ut detur augmentum, nunquam actui remisso correspondebit suum præmium, quia cum ille actus intensior etiam mereatur, et disponat ad augmentum sibi correspondens, relinquitur actus remissus præcedens sine aliqua dispositione, quæ non sit occupata suo proprio augmento; ergo vel nunquam dabitur illi præmium, vel eadem dispositio serviet pro augmento actus remissi, et actus intensi; quod est ponere aliquod augmentum dari sine dispositione physica sibi correspondenti.

XX. Hoc argumentum est præcipuæ difficultatis in tota ista disputatione, ejusque solutio pertinet ad articulum quartum ad quem nos remittimus.

XXI. Secundum fundamentum est, quia per sacramenta augetur in nobis gratia opere operato, et consequenter correspondet aliquid ultra dispositionem propriam, cui datur gratia ex opere operantis; ergo aliquid augmentum gratiæ datur subjecto sine dispositione physica ei correspondenti, atque adeo non est physica dispositio, si non semper requiritur. Respondetur argumentum retorqueri, quia etiam illud augmentum ex opere operato datur ultra dispositionem moralem, quia id quod meretur actus disponens, cum quo aliquis accedit sacramentum, meretur aliquid ex opere operantis; ergo ultra id quod meretur datur sibi augmentum sacramenti, atque adeo illi augmento nulla dispositio

correspondere moralis nec physica.

XXII. Quare dicendum est, quod respectu augmenti ex opere operato dispositio nostra, quæ est ex opere operantis non se habet tamquam dispositio proportionans subjectum ad formam, sed applicans ad causam, quæ supra dispositionem hominis potest producere augmentum, ut diximus in primo notabili. Unde S. Thomas III p. quæst. LXIX, art. VIII dicit, quod baptismus non habet æqualem effectum in adultis, propter diversam dispositionem, quæ se applicant causæ gratiæ; sicut ex eo aliquis magis calefit, quia magis accedit ad ignem, et quia ut dicit Tridentinum sessione VII, canone VI sacramenta habent suum effectum in non ponentibus obicem, quare non requiritur dispositio positiva ad augendam gratiam, sed sufficit non ponere obicem; et dispositio qua aliquis accedit solum se habet ut applicans magis vel minus, non ut formaliter mensurans.

XXIII. Tertium fundamentum est, quia in multis non servatur illa proportio physica inter actus, et habitus supernaturales; cur ergo solum in augmento servatur? Antecedens patet, quia in naturalibus solum augetur habitus per similes actus, et ejusdem speciei; hic autem per solum actum charitatis augentur etiam habitus virtutum moralium infusarum. Similiter habitus naturales destruuntur per habitus contrarios, supernaturales vero solum per actum peccati tolluntur in penam; ergo.

XXIV. Respondetur servari illam proportionem physicam semper quantum possibile est, nisi sequatur inconueniens; in augmento autem non sequitur, quia de facto fatentur omnes quando primo infunditur gratia mensurari ejus intensionem physice ratione dispositionis nos-

træ; ergo conforme est naturæ ejus ut semper hoc servetur. In exemplis autem allatis non currit hæc ratio; quod enim crescente charitate crescant virtutes infusæ, ideo est quia virtualiter continentur in charitate ut in radice; unde sicut dispositio ad infusionem charitatis est virtualis dispositio ad virtutes, ita et dispositio ad augmentum. Similiter non tollitur habitus supernaturalis per habitum vitiosum contrarium, quia unus actus peccati sufficit destruere charitatem non solum demeritorie, sed etiam physice (ut disputatione ultima dicemus) quare non datur locus ut expellatur, per habitum, si per actum exclusus est.

ARTICULUS III.

Utrum actus charitatis, etiam remissi, mereantur augmentum charitatis, et quomodo?

I. Principio oportet supponere tamquam certum de fide justos bonis operibus, non solum mereri vitam æternam, sed etiam augmentum gratiæ, ut manifeste diffinitur in Tridentino sessione VI, canone XXIV et XXXII. Et ita actus nostri non solum habent rationem dispositionis, sed etiam meriti respectu augmenti gratiæ.

II. Secundo supponendum est etiam tamquam certum, et fere in eadem certitudine, qua præcedens, quod quilibet actus, etiam remissus, meretur augmentum gratiæ, sicut et vitam æternam abstrahendo ab eo quod nomine augmenti intelligi potest; de hoc enim sunt diversæ opiniones non excedentes probabilitatem. Sed in genere loquendo certum est augmentum gratiæ, quid illud sit, debere cadere sub merito actus, etiam remissi, sive sit